

Opfølgningen på kriminalforsorgens flerårsaftale medfører forbedringer, men er også præget af en uhensigtsmæssig kontrol- og straffementalitet

Af Lasse Frahm Bertelsen

Torsdag d. 9. juni vedtog folkettinget med stort flertal en lov, der har til formål at implementere mange af de politiske tiltag, der blev aftalt i 'Aftale om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025'.

Hvis man har fulgt med i kriminalforsorgens udvikling de seneste mange år, så ved man, at kriminalforsorgen står over for nogle meget store udfordringer. Loven er derfor ikke blot tiltrængt, men også længe ventet.

Fornuftsaserede tiltag fjerner barrierer

Loven indeholder forbedringer, der vil gavne mange løsladtes udsigt til resocialisering i fremtiden.

Blandt andet bliver gæld fra sagsomkostninger fra d. 1. juli sidestillet med anden gæld. Dette betyder, at det bliver muligt at søge om gældssanering for gæld fra sagsomkostninger på samme vilkår som med anden gæld. Overgældssætning, hvor den gældssatte ikke har mulighed for at tilbagebetale gælden, er en risikofaktor i forhold til recidiv og en barriere i forhold til den løsladtes integration eller genintegration i samfundet. Vi byder derfor ændringen velkommen.

En anden forbedring er den øgede brug af afsoning i eget hjem med fodlænke eller udslningsfængsel, hvilket giver indsatte bedre mulighed for at varetage uddannelse eller beskæftigelse under afsoning. Uddannelse og job er vigtige faktorer i forhold til at holde en løsladt kriminalitetsfri efter løsladelse. Ændringen giver

derfor indsatte bedre forudsætninger for at indgå i samfundet efter løsladelse.

Endnu en forbedring er krav til kommunerne om faste løsladelsesdage som afholdes tidligt på ugen.

Dette giver de løsladte mulighed for omgående at tage kontakt til kommunen efter løsladelse, hvilket bidrager til en god løsladelse og mindsker risikoen for, at den løsladte falder uden for systemet efter løsladelse.

Længden af brugen af strafcelle forkortes fra fire til to uger, undtagen i særlige tilfælde. Dette er en fornuftig ændring, da isolation, selv i korte perioder, kan være svært psykisk skadeligt for den indsatte og medfører øget risiko for tilbagefald til kriminalitet. Af samme grund er det Den Sociale Retshjælps Fonds (DSRF) overbevisning, at brugen af strafcelle bør begrænses yderligere, end hvad ændringen medfører.

Endelig tager vi positivt imod ophævelsen af højeste fribeløb under lønnen praktik på uddannelsen til fængsels- og transportbetjent. Ændringen er et skridt på vejen i forhold til at imødekomme den store personalemangel. Forslaget indeholder flere elementer der sigter at forbedre forholdene for kriminalforsorgens ansatte, for at fastholde medarbejdere. DSRF finder ændringerne er gode, men mener samtidig også, at regeringen og folkettinget bør gøre endnu mere for at anerkende den svære, men vigtige opgave, som kriminalforsorgens uniformerede- og ikke-uniformerede personale løfter, og at denne anerkendelse afspejles i løn og arbejdsvilkår.

Kontrol- og straffementalitet spænder ben for løsladtes resocialisering

Loven indeholder desværre også flere tiltag som besværliggør det resocialiserende arbejde, hvilket DSRF finder meget ærgerligt. Mange af de vedtagne tiltag søger at løse kriminalforsorgens problemer gennem hårdere straffe, hvor regelovertrædelser og lovbrud søges straffet endnu hårdere, end tilfældet er nu.

Loven indeholder blandt andet en skærpelse af disciplinærstraffesystemet, hvor nye typer af disciplinærstraffe muliggøres. Blandt andet vil det være muligt at straffe ved at begrænse den indsatte ret til kontakt med familie og kommunikation med omverdenen generelt. Samtidig vil det være muligt at straffe med større bøder end hidtil. Disse tiltag rettes blandt andet mod indsatte som udebliver fra afsoning, og mod indsatte der har udøvet vold mod ansatte i kriminalforsorgens institutioner.

Det er uacceptabelt, når indsatte ikke møder op til afsoning eller begår overgreb på ansatte, og dette bør mødes med en reaktion. DSRF frygter dog, at forslagene ikke vil have betydelig effekt på antallet af overtrædelser, men derimod bidrage til, at flere indsatte falder tilbage til kriminalitet efter løsladelse. Der er her tale om disciplinærstraffe som er særligt skadelige for det resocialiserende arbejde. Det er velkendt blandt forskere og fagfolk, at isolation fra omverdenen og overgældsættelse er risikofaktorer i forhold til tilbagefald til kriminalitet.

I stedet for at øge strafniveauet for disciplinærstraffe, bør man blandt andet tage samtaler med den indsatte om problematisk adfærd og blive bedre til at sikre sig, at dømt er opmærksomme på afsoningstidspunkt og dertilhørende vilkår ved afsoning. Ønsker man at skærpe disciplinærstraffesystemet, bør man gøre brug af straffetyper, som ikke svækker den indsatte tilknytning til samfundet efter løsladelse, og dermed ikke påvirker udsigten til resocialisering, såsom samfundstjeneste eller fodlænke i eget

hjem, frem for tiltag, som isolerer den indsatte fra familie og venner modvirker resocialiseringen.

Overordnet set ser DSRF lovændringen med blandede følelser, som på den ene side begrænser brugen af skadelig og risikofyldt isolation, og giver overgældsatte med straffesagsomkostninger samme mulighed for gældssanering som andre overgældsatte, men på den anden side øger brugen og antallet af disciplinærstraffe og bøder. På den måde formår lovændringen både at bidrage til og besværliggøre løsladtes udsigt til resocialisering. Samtidig indeholder lovændringen administrative forbedringer og bedre vilkår for rekruttering af nyt personale.

Et vigtigt element står dog stadig uden svar. Som del af forhandlingerne blev det aftalt, at en ny model for sagsomkostninger i straffesager skal etableres, hvor løsladte har mulighed for at få eftergivelse af sagsomkostningsgæld, hvis den løsladte holder sig kriminalitetsfri i en periode på 5 år efter løsladelse. Modellen skal præsenteres for folketingets partier i løbet af 2022. Dette vil være et længe ventet og vigtigt tiltag i forhold til at fjerne den gældsbarriere der er, i forhold til resocialisering af løsladte. DSRF forventer og håber på, at modellen vedtages.

Grobund for forsigtig optimisme

Overordnet set finder DSRF, at loven indeholder flere forbedringer end tilbageskridt. Vi håber, at dette er et tegn på, at konceptet om 'resocialisering' har fundet indpas i det politiske vokabular, og vi er derfor også forsigtigt optimistiske for fremtiden.

Vi tror dog ikke på, at disse ændringer kommer af sig selv. Hvis vi skal opnå et retssystem og en kriminalforsorg, som giver indsatte og løsladte de bedste forudsætninger for at indgå i samfundet som almindelige borgere, kræver det en målrettet indsats fra civilsamfundsorganisationer, folkevalgte og kriminalforsorgen selv. DSRF er klar til at yde sin del. Det håber vi, at alle andre, der kan bidrage, også er.